

Uzasadnienie

do uchwały Nr XXXII/205/2021 Rady Miasta Stoczek Łukowski z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie nadania pośmiertnie tytułu Honorowy Obywatel Miasta Stoczek Łukowski Aleksandrowi Świętochowskiemu

Aleksander Świętochowski urodził się 18 stycznia 1849 w Stoczku Łukowskim. Jego ojciec Feliks Świętochowski w latach 1846-1850 był nauczycielem szkoły powszechnej w Stoczku. Józef Skupiewski, dziadek Aleksandra Świętochowskiego od strony matki, był przez ponad 30 lat burmistrzem Stoczka.

Aleksander w młodości uczęszczał do szkół w Siedlcach i Lublinie. Studiował w Szkole Głównej i na Uniwersytecie Warszawskim na wydziale filologiczno-historycznym. W 1874 wyjechał do Lipska, gdzie na tamtejszej uczelni uzyskał doktorat z filozofii (praca „O powstaniu praw moralnych”). Po powrocie do Warszawy publikował artykuły w "Przeglądzie Tygodniowym" i w dzienniku „Nowiny”. W 1881 roku założył tygodnik "Prawda", w którym wydawał przez ponad 30 lat cykl felietonów „Liberum veto”.

Prowadził działalność społeczno-oświatową, za największe dzieło swojego życia uważał utworzenie szkół rolniczych w Gołotczyźnie: szkoły gospodarstwa domowego dla dziewcząt wiejskich i szkoły rolniczej dla chłopców o nazwie Bratne. Zapytany przez jednego z dziennikarzy o najważniejsze dzieło życia odpowiedział bez namysłu: Szkoła Rolnicza w Gołotczyźnie – to są moje słowa przeniesione w czyn, to moje ukochane dzieło. W Gołotczyźnie mieszkał od 1912 r. aż do śmierci, zmarł 25 kwietnia 1938 roku. Pochowany został na cmentarzu w Sońsku koło Ciechanowa.

Aleksander Świętochowski był jednym z najwybitniejszych publicystów polskich doby poromantycznej. W bogatej twórczości miał jeden cel i jedną wiarę – sprawę ludzkości i narodu. Cykl jego felietonów „Liberum veto” prowadzony przez pół wieku zdobył rangę jednego z najwybitniejszych osiągnięć polskiej publicystyki. W nim wyraził całą swą naturę bojownika, myśliciela, ideologa i wychowawcy. Wykazał się wiedzą, kulturą, jasnością sądu, odwagą opinii, ciętością polemiczną i pasją do prawdy – dlatego przez współczesnych nazywany był „Posłem Prawdy”. Świętochowski pisał: "Liberum veto! Veto przeciwko niewolnictwu myśli, samochwalstwu, poniżaniu innych, bładze, kłamstwu, obłudzie, ultramontenizmowi i innym cnotom „podwójnej buchalterii” duchowej. Niech będzie pochwalona swoboda przekonań, sprawiedliwość, nauka i tolerancja, i prawda. Złożywszy wam, czytelnicy, ten list uwierzytelniający, obejmuję mój urząd jako Poseł Prawdy”.

Jako główny ideolog polskiego pozytywizmu uważał, że tylko drogą pracy można osiągnąć najwyższe korzyści. Spod jego pióra wyszły główne hasła programu pozytywistów: pracy u podstaw i pracy organicznej, które postulowały dążenie do utrzymania bytu narodowego nie drogą walki zbrojnej, lecz przez budowę podstaw potencjału ekonomicznego i kulturalnego kraju oraz zrównoważony rozwój wszystkich warstw społecznych i dziedzin życia. Pisał: „Pod naszym niebem znam tylko trzy wielkie idee - wolność osobistą, sprawiedliwość społeczną i samorządność narodową.”

Z głównego nurtu myśli Aleksandra Świętochowskiego w swojej twórczości czerpali wybitni pisarze okresu pozytywizmu, tacy jak: Henryk Sienkiewicz, Bolesław Prus, Eliza Orzeszkowa, Maria Konopnicka i inni.

W ścisłym związku z pracą pisarską rozwijał działalność społeczną i kulturalną. Organizował akcje pomocy dla powodzian, pogorzalców, ofiar nieurodzajów i prześladowań politycznych. Załatwiał pożyczki i stypendia dla studentów oraz zapomogi dla młodzieży usuniętej ze szkół; zajmował się

pośrednictwem pracy i pomocą dla bezrobotnej inteligencji; organizował magazyny żywnościowe i bezpłatne kuchnie dla głodujących. Jako pierwszy założył spółdzielnię produkcyjną. Walczył o szkołę polską, dostęp do nauki dla szerokich mas. Wspierał powstawanie ruchu ludowego patronując czasopismom chłopskim „Zaranie” i „Siewbie”. Dla dzieci chłopskich zakładał szkoły. Stworzył i prowadził Towarzystwo Kultury Polskiej, które objęło swoimi akcjami: odczyty, kursy, biblioteki, czytelnice, domy ludowe. Był gorącym rzecznikiem postępu, oświaty, kultury, walczył o równe prawa dla kobiet i Żydów. Zwalczał konserwatyzm, wsteczność i klerykalizm. Uczestniczył w działaniach politycznych w latach 1914-1918, kiedy budowano zręby Niepodległej Rzeczypospolitej. Występował energicznie przeciwko demoralizacji życia publicznego, walcząc z tym wszystkim, co uznawał za groźne dla egzystencji narodu.

W uznaniu za całokształt działalności publicystycznej i społecznej Rada Miasta Stoczek Łukowski uchwałą Nr IV/26/2019 z dnia 24 stycznia 2019 roku ogłosiła Aleksandra Świętochowskiego Patronem Roku 2019 w Stoczku Łukowskim. Uchwałą Nr XXIV/155/2021 Rady Miasta Stoczek Łukowski z dnia 27 stycznia 2021 r. Miejskiej Bibliotece Publicznej nadano imię Aleksandra Świętochowskiego.

Aleksander Świętochowski jako wybitny publicysta, działacz społeczny i reformator, rozśławia nasze miasto jako miejsce swojego urodzenia. Mając na uwadze jego cały dorobek zasługuje aby w Roku Obchodów Jubileuszu 475 – lecia Nadania Praw Miejskich dla Stoczka Łukowskiego, nadać jemu Tytuł Honorowego Obywatela Miasta.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA
Krzysztof Szczepaniak